

Obsah

Předmluva	12
OBECNÁ ČÁST	13
1 Epidemiologie, etiologie a patologie nádorů <i>(Z. Adam, J. Vorlíček, H. Vorlíčková)</i>	15
1.1 Epidemiologie nádorů	15
1.1.1 Proč je důležité mít informace o četnosti výskytu maligních chorob	15
1.1.2 Co je to epidemiologie	15
1.1.3 Jak časté jsou maligní choroby	16
1.2 Etiologie (příčiny vzniku) nádorů	21
1.2.1 Zevní vlivy podmiňující vznik nádorů nebo ochraňující před jejich vznikem	21
1.2.2 Shrnutí vlivu životního stylu	27
1.2.3 Genetické vlivy podmiňující vznik nádorů	31
1.3 Patologie nádorů	35
1.3.1 Benigní nádory	35
1.3.2 Maligní nádory	35
1.3.3 Šíření nádoru v organismu	36
1.3.4 Typy nádorů	36
1.3.5 Klinická klasifikace zhoubných nádorů	37
2 Diagnostika nádorových chorob <i>(J. Vorlíček, H. Vorlíčková)</i>	40
2.1 Anamnéza	40
2.2 Celkové vyšetření	41
2.3 Laboratorní vyšetření	41
2.3.1 Hematologické vyšetření	41
2.3.2 Biochemické vyšetření	41
2.4 Mikroskopické vyšetření biologického materiálu	43
2.4.1 Cytologické vyšetření	43
2.4.2 Odběr materiálu na histologické vyšetření	43
2.5 Endoskopické vyšetření	43
2.6 Zobrazovací technika vyšetření	44
2.6.1 Klasický rentgenový snímek	44
2.6.2 Počítačová tomografie (CT)	44
2.6.3 Magnetická rezonance (MR)	44
2.6.4 Ultrazvuk (sonografie)	45
2.6.5 Radionuklidová diagnostika	45
2.6.6 Pozitronová emisní tomografie (PET)	45
3 Obecné principy léčby a její plánování <i>(Z. Adam)</i>	47
3.1 Význam stanovení přesné diagnózy	47
3.2 Predikce léčebné odpovědi	48
3.3 Interdisciplinární léčebné koncepty	49
3.4 Dělení léčby dle jejího cíle	49

3.4.1	Protinádorová léčba	49
3.4.2	Podpůrná léčba	51
3.4.3	Paliativní léčba	51
3.5	Hodnocení výsledku léčby	51
3.6	Sledování po léčbě	52
3.7	Další faktory ovlivňující účinnost protinádorové léčby	53
4	Chirurgická léčba zhoubných nádorů (O. Coufal, H. Vorlíčková).....	56
4.1	Úloha sestry v chirurgické onkologii	58
4.2	Ošetřování střevního vývodu (stomie)	66
5	Léčba zářením (J. Abrahamová, H. Vorlíčková).....	68
5.1	Základní radiobiologické pojmy	68
5.2	Radiosenzitivita a radiorezistence	69
5.3	Druhy ionizujícího záření	71
5.4	Zdroje záření a metody radioterapie	71
5.5	Plánování ozařování, frakcionace	74
5.6	Kurabilita v radioterapii	75
5.7	Radioterapie – součást komplexního léčebného programu	76
5.8	Časné poradiační změny (nežádoucí vedlejší účinky radioterapie)	76
5.9	Akutní poškození orgánů radioterapií	80
5.10	Pozdní nežádoucí účinky radioterapie	80
6	Protinádorová farmakologická léčba (Z. Adam, H. Vorlíčková).....	82
6.1	Úvod	82
6.2	Hlavní skupiny léků s protinádorovým účinkem	83
6.2.1	Cytostatika	83
6.2.2	Alkylační cytostatika	84
6.2.3	Antimetabolity	86
6.2.4	Protinádorová antibiotika	89
6.2.5	Rostlinné alkaloidy	90
6.2.6	Cytostatika nezařazená do uvedených skupin	92
6.3	Antidota a protektiva	93
6.4	Shrnutí nežádoucích účinků cytostatik u dospělých	93
6.4.1	Útlum krvetvorby (myelosuprese) a další hematologické nežádoucí účinky	93
6.4.2	Infekční komplikace	94
6.4.3	Nevolnost a zvracení	94
6.4.4	Poškození sliznic zažívacího traktu s průjmy a zácpou	95
6.4.5	Kardiotoxicita	96
6.4.6	Nefrotoxicita	96
6.4.7	Neurotoxické projevy	96
6.4.8	Plicní toxicita	96
6.4.9	Gonadální toxicita	97
6.4.10	Kožní a adnexální toxicita cytostatik	97
6.4.11	Mutagenní a kancerogenní vliv cytostatik a sekundární nádory	97
6.4.12	Standardní postupy pro přípravu infuzních roztoků cytostatik	98
6.5	Protinádorové léky ze skupiny malých molekul (<i>small drugs</i>)	98
6.5.1	Deriváty vitamínu A (retinoidy)	98

6.5.2	Imatinib mesylát	98
6.5.3	Látky blokující řídicí úlohu receptoru pro epidermální růstový faktor	99
6.5.4	Thalidomid	99
6.5.5	Bortezomib	99
6.6	Hormonální protinádorová léčba	100
6.6.1	Léky blokující účinek ženských pohlavních hormonů	100
6.6.2	Antiandrogeny	101
6.6.3	Kortikosteroidy	101
6.7	Bioterapie	102
6.7.1	Hematopoetické růstové faktory	103
6.7.2	Imunomodulační cytokiny	103
6.7.3	Léčebně používané monoklonální protilátky	104
6.8	Role sestry při chemoterapii	106
6.9	Úloha sestry při aplikaci a sledování nežádoucích účinků chemoterapie . . .	108
6.9.1	Komunikace	108
6.9.2	Péče o žilní vstupy	109
6.9.3	Aplikace chemoterapie	110
6.9.4	Vedení dokumentace	111
7	Žilní přístupy a paravenózní únik cytostatik <i>(M. Navrátil, Z. Adam, H. Vorlíčková)</i>	112
7.1	Centrální žilní kanylace	112
7.1.1	Zavádění centrální kanyly	112
7.2	Komplikace centrálních žilních kanyl	113
7.2.1	Akutní komplikace	113
7.2.2	Pozdní komplikace	114
7.3	Katétrové infekce	115
7.3.1	Tři cesty kontaminace katétru	115
7.3.2	Stanovení diagnózy katétrové infekce	116
7.3.3	Jak léčit katétrovou infekci	117
7.4	Problémy a ošetřování paravenózního úniku cytostatik z pohledu praxe	118
7.4.1	Definice problému a základní informace	118
7.4.2	Problémy se studiem léčby paravazace a nejednotnost doporučených postupů	118
7.4.3	Typy poškození při paravazaci	119
7.4.4	Mechanismus poškození tkáně při paravazaci cytostatiky	122
7.4.5	Příznaky paravazace	122
7.4.6	Doporučený standardní postup aplikace cytostatika do periferní žíly minimalizující riziko paravazace	122
7.4.7	Nespecifická opatření	123
7.4.8	Specifická opatření při úniku antracyklinových cytostatik	124
7.5	Právní předpisy	129
8	Nádorová bolest <i>(O. Sláma, J. Vorlíček, H. Vorlíčková)</i>	130
8.1	Dělení nádorové bolesti	130
8.2	Hodnocení nádorové bolesti	131
8.2.1	Vyšetření onkologického pacienta s bolestí	131
8.2.2	Hodnocení intenzity bolesti	132

8.2.3	Jednoduché (unidimenzionální) nástroje k měření intenzity bolesti	132
8.2.4	Vícerozměrné (multidimenzionální) nástroje měření bolesti Dotazníky bolesti	134
8.2.5	Stupně intenzity bolesti	135
8.2.6	Zhodnocení dosavadní analgetické léčby a jejího účinku	136
8.2.7	Hodnocení vlivu bolesti na denní aktivity a celkovou kvalitu života	136
8.2.8	Bolest jako jeden ze symptomů pokročilého onemocnění.	136
8.2.9	Hodnocení symptomů u pacientů s deliriem a demencí.	137
8.3	Léčba nádorové bolesti	137
8.3.1	Protinádorová (kauzální) léčba.	137
8.3.2	Symptomatická léčba bolesti	137
8.3.3	Farmakoterapie nádorové bolesti	137
8.3.4	Základní principy léčby nádorové bolesti dle WHO	139
8.3.5	Průlomová (epizodická) bolest.	142
8.3.6	Rotace opioidů	143
8.3.7	Nežádoucí účinky opioidů	143
8.3.8	Adjuvantní analgetika, koanalgetika	145
8.3.9	Anesteziologické (invazivní) postupy v léčbě nádorové bolesti	145
8.3.10	Centrální (neuroaxiální) blokády	145
8.4	Proč není nádorová bolest často dostatečně mírněna	147
8.5	Role sestry při monitorování bolesti	148
9	Paliativní péče (O. Sláma, J. Vorlíček, H. Vorlíčková)	151
9.1	Vztah podpůrné a paliativní péče	151
9.2	Dějiny pojmů hospic a paliativní péče	151
9.3	Komunikace v paliativní péči	153
9.4	Základní principy paliativní medicíny	154
9.4.1	Kvalita života v paliativní péči.	154
9.4.2	Interdisciplinární charakter paliativní péče	154
9.4.3	Klinické situace spojené s pokročilým onkologickým onemocněním a možnosti jejich léčby	154
9.4.4	Obecné zásady léčby symptomů pokročilého onkologického onemocnění.	156
9.5	Nejčastější tělesné symptomy a možnosti jejich léčby	156
9.5.1	Dušnost	156
9.5.2	Kašel	157
9.5.3	Terminální chrčivé dýchání	158
9.5.4	Nauzea a zvracení.	158
9.5.5	Zácpa.	159
9.5.6	Syndrom střevní obstrukce.	159
9.5.7	Nechutenství (anorexie)	159
9.5.8	Nádorová kachexie	160
9.5.9	Škytavka (singultus)	160
9.5.10	Svědění (pruritus)	160
9.5.11	Delirium	161
9.5.12	Úzkost a deprese.	161
9.5.13	Psychosociální aspekty pokročilého onemocnění	161
9.6	Existenciální a spirituální potřeby pokročile nemocných.	162

9.7	Organizační formy poskytování paliativní péče.....	163
9.7.1	Lůžkový hospic	163
9.7.2	Domácí hospicová péče – „mobilní hospic“	163
9.7.3	Denní hospicový stacionář	164
9.7.4	Oddělení paliativní péče v nemocnici	164
9.7.5	Konziliární zdravotnické týmy paliativní péče	164
9.8	Role sestry	164
9.9	Péče o rodinu pacienta	165
10	Psychologický přístup sester k onkologickým nemocným (L. Kalvodová).....	168
10.1	Profesionální psychologický přístup sestry k onkologickým pacientům.....	169
10.1.1	Sestra v týmu, který pečuje o onkologického pacienta	170
10.2	Negativní psychosociální jevy v povolání sestry	170
10.2.1	Syndrom vyhoření – burn out efekt	170
10.2.2	Mobbing	171
11	Infekční komplikace u onkologických nemocných (Z. Ráčil, I. Kocmanová) ...	172
11.1	Příčiny zvýšené náchylnosti k infekcím	172
11.1.1	Základní nádorové onemocnění	172
11.1.2	Protinádorová léčba (chemoterapie, radioterapie, protinádorové protilátky)	172
11.1.3	Narušení fyziologických bariér člověka	173
11.1.4	Další faktory	174
11.2	Neutropenie	174
11.3	Původci infekcí	174
11.4	Klinické projevy při neutropenii	174
11.5	Vyšetření u afebrilního nemocného s neutropenií	177
11.5.1	Vyšetření u nemocného s neutropenií a horečkou	177
11.5.2	Odběry hemokultur	178
11.6	Principy léčby infekce u neutropenického nemocného	179
11.7	Prevence infekce u neutropenických nemocných	179
11.8	Úloha sestry v péči o neutropenické nemocné – souhrn	183
SPECIÁLNÍ ČÁST.....		187
12	Zhoubné nádory mozku (J. Vorlíček).....	189
12.1	Příznaky nádorů mozku	189
12.2	Diagnostický postup	190
12.3	Obecné zásady léčby	190
13	Zhoubné nádory hlavy a krku (J. Vorlíček)	191
13.1	Příznaky nemoci a stanovení diagnózy	191
13.2	Obecná léčebná strategie zhoubných nádorů hlavy a krku	192
14	Bronchogenní karcinom (J. Skříčková)	194
15	Zhoubné nádory trávicího ústrojí (J. Abrahámová).....	198
15.1	Karcinom jícnu	198

15.2	Zhoubné nádory žaludku	200
15.3	Zhoubné nádory tenkého střeva	202
15.4	Karcinom tlustého střeva a konečníku	203
15.5	Karcinom análního (řitního) kanálu	209
16	Zhoubné nádory jater (J. Abrahámová)	211
17	Karcinom žlučníku a žlučových cest (J. Abrahámová)	213
18	Zhoubné nádory pankreatu (J. Abrahámová)	215
19	Zhoubné nádory kůže (J. Abrahámová)	218
19.1	Karcinomy kůže.	218
19.2	Maligní melanom.	220
20	Zhoubné nádory močového ústrojí (J. Abrahámová)	224
20.1	Zhoubné nádory ledvin	224
20.2	Nádory močového měchýře	227
20.3	Sarkomy močového měchýře	230
20.4	Nádory ledvinné pánvičky a ureteru	230
20.5	Nádory močové trubice	232
20.6	Uretrální karcinom mužů.	233
21	Zhoubné nádory mužských reprodukčních orgánů (J. Abrahámová)	234
21.1	Nádory varlat.	234
21.2	Zhoubné nádory prostaty.	240
21.3	Karcinom penisu	246
22	Karcinom prsu (J. Abrahámová)	248
22.1	Epidemiologie	249
22.2	Etiopatogeneze a rizikové faktory.	250
22.3	Prevence.	253
22.4	Patologie	255
22.5	Stanovení rozsahu onemocnění, prognostické faktory	255
22.6	Prognostické a prediktivní faktory	257
22.7	Současné možnosti léčby karcinomu prsu	258
22.8	Vedlejší léčebné účinky.	262
22.9	Dispenzarizace.	267
23	Zhoubné nádory ženských pohlavních orgánů (J. Abrahámová)	268
23.1	Zhoubné nádory vulvy	268
23.2	Karcinom pochvy	269
23.3	Karcinom hrdla děložního.	270
23.4	Zhoubné nádory těla děložního.	272
23.5	Zhoubné nádory vaječníků a vejcovodů	274
23.6	Nádory trofoblastu.	275
23.6.1	Trofoblastická nemoc	275
23.6.2	Choriokarcinom	276
24	Sarkomy měkkých tkání a kostí (J. Vorlíček)	278

25	Zhoubné krevní choroby – přehled (<i>Z. Adam, L. Pour</i>)	280
25.1	Leukemie	280
25.1.1	Akutní leukemie	280
25.1.2	Chronické leukemie	282
25.2	Maligní lymfomy	286
25.2.1	Nízce agresivní lymfomy (folikulární lymfom, lymfocytární lymfom, chronická lymfatická leukemie a další)	287
25.2.2	Agresivní lymfomy (difuzní velkobuněčný B-lymfom a další)	288
25.2.3	Vysoce agresivní lymfomy	290
25.2.4	Hodgkinova choroba	290
25.3	Mnohočetný myelom	290
25.4	Závěr	292
26	Transplantace krvetvorných buněk (<i>M. Doubek</i>)	294
26.1	Úvod	294
26.2	Historie	294
26.3	Typy transplantací	295
26.3.1	Autologní transplantace	295
26.3.2	Alogenní transplantace	296
26.3.3	Syngenní transplantace	296
26.4	Dárci krvetvorných buněk	297
26.5	Indikace k transplantacím	297
26.6	Odběr krvetvorných buněk	298
26.7	Postup při transplantaci	298
26.8	Komplikace transplantací a její pozdní následky	300
26.9	Závěr	300
27	Ošetrovatelské přístupy u nemocných se zhoubnými nádory (<i>H. Vorlíčková</i>)	301
27.1	Dutina ústní	301
27.2	Bolest	303
27.3	Strach/úzkost	304
27.4	Zármutek (anticipační)	306
27.5	Porucha sebedůvěry	308
27.6	Únava	309
27.7	Výživa	311
27.8	Nedostatek tekutin – dehydratace	313
27.9	Infekce	314
27.10	Integrita kůže a tkání	315
27.11	Zácpa/průjem	317
27.12	Deficit znalostí – informací	318
27.13	Sexualita	319
27.14	Rodinné vztahy	320
	Literatura	322
	Rejstřík	323